

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

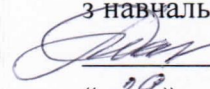
***«ЕКОНОМІКА І НОРМУВАННЯ ПРАЦІ»
37 ГРУПА***

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЛУБЕНСЬКИЙ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ
КОЛЕДЖ ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»**

«Затверджую»

**Заступник директора
з навчальної роботи**

 Тетяна КОНКІНА
«29» 08 2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
« ЕКОНОМІКА І НОРМУВАННЯ ПРАЦІ »**

(назва дисципліни)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 Економіка

2024-2025 навчальний рік

Освітня програма: освітньо-професійна програма «Економіка» підготовки
фахового молодшого бакалавра
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальності 051 Економіка

Розглянута та схвалена Педагогічною радою
Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

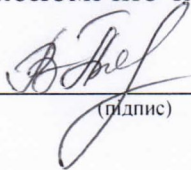
Мова навчання: українська

Розробник: Ісаєнко Володимир Володимирович , викладач економічних
дисциплін, спеціаліст вищої категорії.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії
економічно–комерційних дисциплін
Протокол № 1 від « 29 » серпня 2024 року

Голова циклової комісії
економічно–комерційних дисциплін

(підпис)

(Вікторія ПОНОМАРЕНКО)
(прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-професійний ступінь	Статус дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва) Спеціальність 051 Економіка	Обов'язковий освітній компонент, що формує спеціальні компетентності	
Модулів – 5		Рік підготовки	
		3-й на базі БСЗО, 2-й рік на базі ПЗСО	
Загальна кількість годин - 120		Семестр 1-й	
		Лекції	
		48 год.	
		Практичні	
		22 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 8 самостійна роботи студентів - 3	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Семінарські	
		10 год.	
		Самостійна робота	
		40 год.	
		Засоби оцінювання:	
		екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Економіка і нормування праці»: сприяти глибокому вивченню здобувачами освіти теоретико-методологічних питань з економіки та нормування праці; здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів економічної науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності.

Завдання навчальної дисципліни «Економіка і нормування праці»: в результаті вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні знати сукупність загальнокультурних та професійних компетенцій з питань економіки і нормування праці; уміти визначати показники продуктивності праці, розраховувати резерви зростання продуктивності праці на підприємстві, здійснювати планування та аналіз трудових показників, виробити практичні навички з розробки та застосування науково обґрунтованих норм виробітку в АПК, визначати заробітну плату працівника за різних форм і систем оплати праці.

Предметом навчальної дисципліни «Економіка і нормування праці» є сучасні передові технології у сільськогосподарському виробництві, застосування сучасної високопродуктивної техніки, зміни у формах і системах оплати праці та удосконалення норм затрат робочого часу і відрядних розцінок.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Економіка і нормування праці» є засвоєння знань з дисциплін: «Вища математика», «Статистика», «Економіка підприємства».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

- знати:

- основні категорії і терміни, що використовуються в економіці і нормуванні праці; особливості формування зайнятості і ринку праці, механізм його дії;
- методи визначення затрат робочого часу, нормування в різних сферах аграрного виробництва, поділу й кооперації праці, організації робочих місць; раціоналізації трудового процесу;
- порядок формування фондів оплати праці підприємств і забезпечення ефективності їх використання; основні нормативні документи щодо організації та оплати праці;
- механізм виявлення і використання кращого досвіду щодо забезпечення зростання продуктивності праці та прогресивних методів організації заробітної плати в Україні та за кордоном.

- вміти:

- визначати показники продуктивності праці,
- проводити розрахунок резервів зростання продуктивності праці на підприємстві,
- робити планування та аналіз трудових показників,
- виробити практичні навички з розробки та застосування науково обґрунтованих норм виробітку в АПК,
- визначати заробітну плату працівника за різних форм і систем оплати праці.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Економіка і нормування праці» поглиблює та конкретизує знання здобувачів освіти, набуті в процесі вивчення дисциплін «Планування та організація діяльності підприємства», «Фінанси підприємства».

Знання набуті при вивченні дисципліни «Економіка і нормування праці» застосовуються при проведенні атестації здобувачів фахової передвищої освіти.

Програмою навчальної дисципліни «Економіка і нормування праці» передбачено проведення лекцій, практичних і семінарських занять із тем курсу, а також складання екзамену.

Перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі економіки і нормування праці або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів економічної науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
Спеціальні компетентності (СК)	СК 2. Здатність обирати й застосовувати положення нормативно-правових актів для якісного виконання завдань та обов'язків професійної діяльності. СК 3. Здатність на основі типової методики і знань, розраховувати економічні і соціально-економічні показники суб'єктів господарювання. СК 6. Здатність вирішувати професійні завдання з організації діяльності окремих підрозділів суб'єктів господарювання. СК 8. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів. СК 10. Здатність виявляти проблеми і пропонувати шляхи їх розв'язання під час аналізу конкретних ситуацій економічного характеру
Результати навчання (РН)	РН 7. Володіти економічною термінологією, оперувати категоріями, поняттями предметної області соціально-економічних систем різного рівня. РН 8. Використовувати нормативно-правові акти, що регламентують професійну діяльність. РН 9. Розв'язувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності. РН 12. Розв'язувати професійні завдання з організації діяльності підприємства (підрозділу).

3. Критерії оцінювання рівня знань здобувачів освіти

Оцінка за 4 – бальною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти
5 (відмінно)	Здобувач виявляє особливі творчі здібності при вивченні дисципліни «Економіка і нормування праці», вміє самостійно визначати продуктивність праці норми затрат часу на виконання робіт, без допомоги викладача знаходить відрядні розцінки та заробітну плату працівників, вміє використовувати набуті знання і вміння на практиці, переконливо аргументує свої відповіді, що стосуються питань продуктивності та ефективності праці, самостійно визначає потребу в трудових ресурсах та матеріально-технічному забезпеченні виробничих процесів.
4 (добре)	Здобувач вільно володіє вивченим програмовим матеріалом з дисципліни, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі, що стосуються визначення норм виробітку та затрат часу на виконання певних видів робіт, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна. Вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; добирати аргументи для підтвердження думок.
3 (задовільно)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу з дисципліни «Економіка і нормування праці», виявляє знання і розуміння основних положень і термінів; з допомогою викладача може аналізувати ситуаційні завдання та задачі, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
2 (незадовільно)	Здобувач володіє програмовим матеріалом з дисципліни «Економіка і нормування праці» на рівні окремих фрагментів, елементарного розпізнання і відтворення окремих термінів, елементів, об'єктів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1

1. ВСТУП. ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ПРАЦІ. ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ І МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ПРАЦІ

Визначення дисципліни "Економіка і нормування праці". Місце дисципліни "Економіка і нормування праці" у системі економічних наук, її зв'язок із суміжними навчальними дисциплінами. Стисла характеристика змісту дисципліни: значення продуктивності, методи її вимірювання, фактори і резерви продуктивності, оплата праці, диференціація і регулювання заробітної плати, рівень життя населення, планування і аналіз трудових показників.

Поняття і особливості праці та її характер в умовах ринкової економіки. Роль праці в розвитку людини і суспільства. Кількісні і якісні характеристики праці. Економічні та соціальні функції праці. Конкретна й абстрактна праця. Загальні й часткові ознаки праці.

Предмет і завдання дисципліни "Економіка і нормування праці" як спеціальної економічної науки. Завдання, що вирішує економіка і нормування праці на сучасному етапі розвитку суспільства.

2. ТРУДОВІ РЕСУРСИ І ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ СУСПІЛЬСТВА

Поняття про трудові ресурси, їх роль і місце в економіці України. Стан і структура трудових ресурсів. Показники використання трудових ресурсів. Вплив на трудові ресурси демографічного, освітнього, професійно-кваліфікаційного аспектів. Умови й чинники підвищення ефективності використання трудових ресурсів суспільства.

Населення як суб'єкт економічних та інших суспільних процесів і явищ. Відтворення населення, його природний, соціальний і механічний рух.

Поняття працездатності, працездатного населення, трудових ресурсів, економічно активного населення. Поняття трудового потенціалу. Кількісні і якісні характеристики трудового потенціалу. Основні особливості трудового потенціалу працівника підприємства, суспільства. Поняття відтворення

населення, типи відтворення. Баланс трудових ресурсів. Зарубіжний досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу фірми.

3. ВІДНОСИНИ ЗАЙНЯТОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ

Поняття, види та форми зайнятості населення. Закон України "Про зайнятість населення". Основні принципи зайнятості. Показники ефективної і раціональної зайнятості. Державне регулювання зайнятості населення. Ринок праці. Органи державної влади на ринку праці України. Міжнародний досвід регулювання зайнятості.

Підходи до визначення поняття та рівня безробіття. Види безробіття. Форми безробіття і причини його виникнення. Показники, що характеризують рівень безробіття. Напрямки запобігання безробіттю.

4. ВНУТРІШНІЙ РИНОК ПРАЦІ

Сутність внутрішніх ринків праці. Внутрішньофірмове управління людськими ресурсами. Мобільність працівників в організації. Аналіз внутрішніх ринків. Дослідження проблем управління персоналом, його планування, використання і розвитку, нормування і організації праці, управління продуктивністю праці, тарифного нормування і систем оплати праці, планування праці тощо.

Ефективність внутрішньофірмового ринку праці. Розвиток внутрішнього підприємництва. Стимулювальний ефект інноваційного підприємництва.

5. РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В ОРГАНІЗАЦІЇ

Суть організаційно-економічних відносин в організації. Характеристика організаційної структури підприємства.

Персонал організації як об'єкт управління, його структура. Суб'єкти управління персоналом. Мета і завдання управління персоналом. Поняття і принципи управління персоналом. Функції управління персоналом. Категорії персоналу підприємств.

Семінарське заняття № 1.

МОДУЛЬ 2

6. СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ І ОБ'ЄКТИ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ

Сутність і зміст процесу нормування праці. Регулювання міри праці засобами нормування праці та планування виробничих завдань. Мета нормування праці в нових умовах господарювання. Об'єкти нормування праці. Особливості нормування виробничих операцій в сільському господарстві. Поняття і структура виробничо-трудоного процесу. Основні елементи і прийоми виробничо-трудоного процесу. Класифікація і атестація робочих місць. Основні напрямки вдосконалення технічного нормування праці. Організація та нормування праці - частина системи управління виробництвом.

Поняття про норми і нормативи праці. Призначення та класифікація нормативів праці. Види нормативних матеріалів. Принципи нормування праці. Характеристика і класифікація норм праці. Способи вдосконалення норм. Форми вираження міри праці і їх характеристика.

Організаційна структура нормативної служби в АПК. Порядок розробки, перегляду, затвердження і впровадження норм праці в сільському господарстві.

Організація розроблення, вдосконалення та впровадження норм і нормативів для поліпшення організації виробництва і підвищення його ефективності. Класифікація затрат робочого часу зміни, або робочого дня.

7. АНАЛІЗ ТРУДОВОГО ПРОЦЕСУ І ЗАТРАТ РОБОЧОГО ЧАСУ

Поняття трудового процесу та особливості організації трудових процесів. Рационалізація трудових процесів і управлінських процедур. Аналіз трудового процесу. Проектування прогресивних трудових процесів. Показники раціональності трудових процесів. Розподіл і кооперація праці. Організація робочих місць, їх класифікація. Організація процесів праці в рослинництві і тваринництві. Етапи та послідовність проведення аналізу

трудових процесів і затрат робочого часу. Основні показники використання робочого часу зміни.

Поняття нормованого і ненормованого часу зміни. Робочий час, його склад і структура. Законодавче регулювання робочого часу і часу відпочинку. Типові режими праці й відпочинку. Гнучкі режими роботи. Повний і неповний робочий день. Змінність роботи і методика розроблення графіків змінності. Методи вивчення ефективності використання робочого часу.

Практичні заняття

Ознайомлення з будовою листа-спостереження, його застосування та шифрування операцій на одному з видів робіт в АПК.

Семінарське заняття № 2.

МОДУЛЬ 3

8. МЕТОДИ НОРМУВАННЯ І СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ НОРМ ПРАЦІ

8.1. МЕТОДИКА РОЗРОБКИ НОРМ ПРАЦІ НА МЕХАНІЗОВАНІ ПОЛЬОВІ РОБОТИ

Основні нормоутворювальні фактори. Диференціювання норм виробітку за умовами виробництва. Методика паспортизації полів. Встановлення норм праці за даними паспортизації полів і нормативами. Основні положення методики нормування механізованих польових робіт. Методика розробки комплексних норм виробітку на потокових лініях у рослинництві. Встановлення місцевих норм на основі проведення фотографії робочого дня, хронометражу. Проектування раціональної послідовності виконання трудового процесу. Способи виміру і формули розрахунку витрат палива.

Практичні заняття

Обробка і аналіз даних фотографії робочого дня на польових механізованих роботах на прикладі конкретного господарства.

Розрахунок норм виробітку на польові механізовані роботи з використанням нормативів типових норм праці.

На основі планів землекористування конкретного господарства заповнення паспортизаційної відомості за трьома факторами: довжина гонів, кут нахилу, конфігурація поля.

Розрахунок середніх значень показників конкретних нормоутворювальних факторів, узагальненого показника усіх факторів та визначення групи господарства і застосування при розрахунку норм виробітку.

8.2. МЕТОДИКА РОЗРОБКИ НОРМ ПРАЦІ НА РОБОТИ З ОБСЛУГОВУВАННЯ ТВАРИН

Нормування праці в тваринництві. Основні нормоутворювальні фактори.

Методика паспортизації тваринницьких ферм. Особливості спостережень. Методика розрахунку операційних нормативів часу. Розрахунок норм обслуговування тварин для одного і групи виконавців. Використання типових нормативів і норм обслуговування тварин у конкретних господарствах.

Встановлення норм праці за нормативами і даними вивчення умов виробництва та паспортизації ферм. Особливості нормування праці в різних галузях тваринництва.

Практичні заняття

Проведення фотографії робочого дня безпосередньо у виробничих умовах з догляду і утримання одного з видів сільськогосподарських тварин.

Визначення норм обслуговування тварин за даними фотографії робочого дня на прикладі конкретного господарства.

Розрахунок норм обслуговування тварин з використанням нормативів типових норм праці.

8.3. НОРМУВАННЯ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ, ЗАЙНЯТИХ НА ОБСЛУГОВУВАННІ ВИРОБНИЦТВА, ВИКОНАННІ ДОПОМІЖНИХ ТА ІНШИХ РОБІТ

Нормування транспортних і навантажувально-розвантажувальних робіт. Фактори, які впливають на продуктивність транспортних агрегатів. Класифі-

кація доріг. Класифікація автомобілів і тракторних причепів за вантажопідйомністю. Коефіцієнт використання вантажопідйомності. Класифікація вантажів. Експлуатаційна швидкість руху. Формули для розрахунку норм часу рейсу. Формули для розрахунку норм часу і виробітку на транспортних роботах. Особливості нормування тракторно-транспортних робіт і робіт, які виконуються живим тяглом. Класифікація робіт і вантажів. Нормоутворювальні фактори. Типові норми часу і виробітку.

Фактори, які впливають на продуктивність виконавця під час виконання ручних робіт. Інструменти, порядок проведення спостережень, опрацювання аналізу матеріалів спостережень. Розробка нормативів часу. Використання годинної продуктивності для визначення норми праці.

Методи нормування затрат часу на роботи, пов'язані з обслуговуванням стаціонарних машин. Методи нормування праці інженерно-технічних працівників і службовців.

Практичні заняття

Розрахунок норм виробітку на автотransпортних перевезеннях за матеріалами фотографії робочого дня.

Розрахунок норм виробітку на тракторно-транспортних перевезеннях.

Розрахунок норм виробітку на ручних роботах за матеріалами спостережень та з використанням нормативів типових норм праці.

Розрахунок норм праці на роботах, пов'язаних з обслуговуванням стаціонарних машин (охолодження молока, змішувачі кормів і т. ін.).

Семінарське заняття № 3.

МОДУЛЬ 4

9. ПРОДУКТИВНІСТЬ І ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАЦІ

Поняття продуктивності праці. Принципи управління продуктивністю. Прямі й непрямі показники продуктивності праці у сільському господарстві. Контроль за показниками продуктивності праці в громадському секторі сільського господарства (моніторинг).

Регіональні відмінності трудомісткості сільськогосподарських продуктів в Україні. Вплив цінового фактора на продуктивність праці. Організаційні фактори впливу на продуктивність праці. Вивчення впливу факторів на продуктивність праці методом групування. Індексний метод вивчення впливу факторів на продуктивність праці.

Поняття ефективності праці. Фактори, що впливають на ефективність праці. Методи дослідження ефективності праці.

Сутність, цілі та принципи стратегічного планування праці. Етапи стратегічного планування. Сутність, мета оперативного планування. Основні напрями кадрової політики на підприємстві.

Практичне заняття

Визначення загального приросту (спаду) річної продуктивності праці за рахунок зміни кількості працівників і обсягу виробництва продукції.

Розрахунок індексу зростання продуктивності праці.

10. АНАЛІЗ І ПЛАНУВАННЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Система трудових показників і взаємозв'язок їх елементів. Мета і завдання аналізу і планування трудових показників. Інформаційне забезпечення аналізу і планування трудових показників.

Загальні й локальні трудові показники. Методичні підходи щодо планування трудових показників. Кількісні та якісні характеристики планів. Взаємозв'язок і взаємозалежність трудових показників.

Практичне заняття

Розрахунок потреби в робітниках різних галузей агропромислового комплексу, керівниках та інженерно-технічних працівниках.

11. ВИТРАТИ НА ПЕРСОНАЛ І ЗАРОБІТНА ПЛАТА

Вартість робочої сили та її формування. Сутність і зміст поняття вартості й ціни робочої сили. Міжнародна класифікація витрат на робочу силу. Структура вартості робочої сили, безпосередньо заробітна плата.

Натуральні витрати (харчування, витрати на житло тощо), які надаються трудящим підприємцями. Витрати роботодавців на соціальне страхування, внески на соціальне забезпечення, встановлені законом. Витрати на професійну підготовку та підвищення кваліфікації, професійну орієнтацію і підбір кадрів, витрати на соціально-побутове обслуговування. Податки на заробітну плату, дохід тощо.

Теорія розподілу доходів. Закон України "Про оплату праці". Соціально-економічна сутність заробітної плати. Функції, елементи і принципи організації заробітної плати.

Загальні поняття систем оплати праці. Сутність форм заробітної плати і умови їх застосування. Форми заробітної плати - відрядна і почасова, їх зв'язок із способами виміру затрат праці. Системи відрядної і почасової форм заробітної плати. Сутність безтарифної системи оплати праці.

Практичне заняття

Ознайомлення зі змістом тарифно-кваліфікаційних довідників і Положенням про оплату праці підприємства.

Розрахунок системи заробітної плати для окремих категорій працівників.

Семінарське заняття № 4.

МОДУЛЬ 5

12. ТАРИФНЕ НОРМУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Сутність і принципи тарифного нормування заробітної плати.

Зміст та призначення тарифної системи оплати праці. Роль тарифної системи в плануванні та регулюванні заробітної плати. Основні елементи тарифної системи оплати праці: довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, тарифні сітки, тарифні ставки, посадові оклади. Призначення та побудова довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Тарифні сітки, їх побудова та призначення. Використання тарифних сіток як засобу диференціації оплати праці залежно від складності праці та виконуваних робіт. Характер зміни тарифних сіток.

Тарифні ставки оплати праці та їх використання для диференціації заробітної плати різних груп робітників залежно від їхньої кваліфікації, форм оплати праці.

Побудова схем посадових окладів керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців. Основні принципи встановлення посадових окладів.

Застосування коефіцієнтів співвідношення місячних посадових окладів керівників та спеціалістів і мінімальної заробітної плати. Сутність та необхідність доплат і надбавок. Розробка та застосування єдиної тарифної сітки.

Практичне заняття

Визначення тарифного фонду оплати праці в рослинництві і тваринництві та нарахування заробітної плати різним категоріям працівників.

13. ПЛАНУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Аналіз і планування продуктивності праці. Показники рівня і динаміки продуктивності праці. Мета планування продуктивності праці. Методика планування продуктивності праці за факторами її зростання. Планування, підвищення продуктивності праці на основі зниження трудомісткості продукції та поліпшення використання робочого часу. Розроблення плану продуктивності праці на підприємстві. Основні етапи планування продуктивності праці. Аналіз рівня і динаміки продуктивності праці. Визначення очікуваного рівня продуктивності праці в поточному періоді.

Аналіз і планування трудомісткості і чисельності персоналу. Аналіз трудомісткості. Планування трудомісткості за окремими її видами і в цілому. План організаційно-технічних заходів - основа розрахунку планової трудомісткості. Кадри підприємства і необхідність встановлення оптимальних співвідношень між окремими категоріями працівників. Методи розрахунку чисельності робітників (на основі трудомісткості виробничої програми, за робочими місцями, нормами обслуговування, нормативами чисельності).

Аналіз і планування витрат на персонал. Планування фонду споживання. Оптимальне співвідношення між фондом споживання і нагромадження. Фонд оплати праці. Методи планування фонду заробітної плати за нормативами. Детальне планування фонду заробітної плати робітників за елементами його структури. Планування фонду заробітної плати керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців. Планування середньої заробітної плати і співвідношення темпів її зростання з темпами підвищення продуктивності праці. Аналіз витрат фонду заробітної плати.

Практичне заняття

Планування чисельності керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців за типовими нормативами, нормами підпорядкованості, навантаження. Визначення додаткової потреби працівників.

14. АНАЛІЗ, ЗВІТНІСТЬ І АУДИТ У СФЕРІ ПРАЦІ

Система трудових показників на підприємстві. Значення економічного аналізу в сфері праці. Аналіз конкретного ринку праці і трудових відносин - основа стратегії окремих організацій. Аналіз чисельності, структури і руху кадрів. Аналіз продуктивності праці та заробітної плати.

Аналіз статистичної сукупності даних щодо процесів, які здійснюються в сфері праці. Основна мета аналізу звітності і виконання аудиторської перевірки підприємства.

Економічні й історичні передумови виникнення аудиту в трудовій сфері. Основна мета аудиту. Сутність, об'єкт і цілі аудиту в сфері праці. Основні напрями аудиту. Етапи проведення аудиторської перевірки. Ефективність аудиту в трудовій сфері.

Практичне заняття

Проведення аналізу чисельності, структури і руху кадрів на прикладі конкретного підприємства. Проаналізувати зміну продуктивності праці та рівень заробітної плати.

Семінарське заняття № 5.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	сем.	с.р.		л	п	лаб	інд	с. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Вступ. Об'єкт, предмет, завдання і методологічні основи економіки праці	4	2	-			2						
Тема 2. Трудові ресурси і трудоий потенціал суспільства	4	2	-			2						
Тема 3. Відносини зайнятості та безробіття.	4	2	-			2						
Тема 4. Внутрішній ринок праці	4	2	-			2						
Тема 5 Регулювання організаційно- економічних відносин в організації	6	2	-		2	2						
Разом за модулем 1	22	10			2	10						
Модуль 2												
Тема 6 Сутність, значення і об'єкти нормування праці. Норми і нормативи затрат праці.	20	12	-			8						
Тема 7 Аналіз трудового процесу і затрат робочого часу.	8	2	2		2	2						
Разом за модулем 2	28	14	2		2	10						
Модуль 3												
Тема 8. Методи нормування і способи встановлення норм праці	26	10	8		2	6						
Тема 8.1. Методика розробки норм праці на механізовани	10	4	4			2						

польові роботи												
Тема 8.2. Методика розробки норм праці на роботи, пов'язані з обслуговуванням тварин	8	4	2			2						
Тема 8.3. Нормування праці працівників, зайнятих на обслуговуванні виробництва, виконанні допоміжних та інших робіт	8	2	2		2	2						
Разом за модулем 3	26	10	8		2	6						
Модуль 4												
Тема 9. Продуктивність і ефективність праці	6	2	2			2						
Тема 10. Аналіз і планування праці на підприємстві	6	2	2			2						
Тема 11. Витрати на персонал і заробітна плата	8	2	2		2	2						
Разом за модулем 4	20	6	6		2	6						
Модуль 5												
Тема 12 Тарифне нормування заробітної плати	10	4	2			4						
Тема 13. Планування соціального розвитку організації	6	2	2			2						
Тема 14 Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	8	2	2		2	2						
Разом за модулем 5	24	8	6		2	8						
Усього годин	120	48	22		10	40						

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 7. Аналіз трудового процесу і затрат робочого часу.	2
2	Тема 8.1. Методика розробки норм праці на механізовані польові роботи	2
3	Тема 8.2. Методика розробки норм праці на роботи, пов'язані з	2

	обслуговуванням тварин	
4	Тема 8.3. Нормування праці працівників, зайнятих на обслуговуванні виробництва, виконанні допоміжних та інших робіт	2
5	Тема 9. Продуктивність і ефективність праці	2
6	Тема 10. Аналіз і планування праці на підприємстві	2
7	Тема 11. Витрати на персонал і заробітна плата	2
8	Тема 12 Тарифне нормування заробітної плати	4
9	Тема 13. Планування соціального розвитку організації	2
10	Тема 14 Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	2
	РАЗОМ	22

7. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 5 Регулювання організаційно- економічних відносин в організації	2
2	Тема 7. Аналіз трудового процесу і затрат робочого часу.	2
3	Тема 8.3. Нормування праці працівників, зайнятих на обслуговуванні виробництва, виконанні допоміжних та інших робіт	2
4	Тема 11. Витрати на персонал і заробітна плата	2
5	Тема 14. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	2
	Разом	10

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Об'єкт, предмет, завдання і методологічні основи економіки праці	2
2	Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	2
3	Тема 3. Відносини зайнятості та безробіття.	2
4	Тема 4. Внутрішній ринок праці	2
5	Тема 5. Регулювання організаційно- економічних відносин в організації	2
6	Тема 6. Сутність, значення і об'єкти нормування праці. Норми і нормативи затрат праці.	8
7	Тема 7. Аналіз трудового процесу і затрат робочого часу.	2
8	Тема 8.1. Методика розробки норм праці на механізовані польові роботи	2
9	Тема 8.2. Методика розробки норм праці на роботи, пов'язані з обслуговуванням тварин	2
10.	Тема 8.3. Нормування праці працівників, зайнятих на обслуговуванні виробництва, виконанні допоміжних та інших робіт	2
11.	Тема 9. Продуктивність і ефективність праці	2
12.	Тема 10. Аналіз і планування праці на підприємстві	2
13.	Тема 11. Витрати на персонал і заробітна плата	2
14.	Тема 12 Тарифне нормування заробітної плати	4
15.	Тема 13. Планування соціального розвитку організації	2
16.	Тема 14. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	2
	Разом	40*
	*з них: підготовка до екзамену	30

9. Методи навчання

- Лекція
- Бесіда
- Проблемний виклад
- Ілюстрація
- Демонстрація
- Вправи
- Імітаційно-ігрові
- Ділові ігри
- Самостійна робота
- Інтерактивні методи

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- Усне опитування
- Письмове опитування
- Вибіркове опитування перед початком заняття
- Тести
- Перевірка конспектів лекцій
- Індивідуальна співбесіда
- Інтерактивні методи
- Модульний контроль

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Підручники з планування, економіки, організації виробництва.
- Унаочнення
- Відеофільми
- Презентації
- Роздатковий матеріал

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА

1. Безпалько О. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / О. В. Безпалько та ін.; за заг. ред. О. В. Безпалько. К. : Кафедра, 2020. 310 с.
2. Ільїч Л.М., Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020
3. Назарової Г. В. Економіка праці : навчальний посібник / за заг. ред. Г. В. Назарової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.
4. Семикіна М.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум. Навч. посібник [М.В. Семикіна, М.В. Бугаєва, Л.Д. Запiрченко та ін.] / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф.Семикіної М.В. Кропивницький:

Видавець Лисенко В.Ф., 2020. 228 с.

5. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч.-метод. посібник / Н. І. Єсінова. Х. : ХДУХТ, 2017. 189 с.
6. Прасол В. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. для студентів економічних спеціальностей усіх форм навчання / В. М. Прасол; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва. ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид. доп. та перероб. Х. : ХНУМГ, 2014-307 с

ДОПОМІЖНА

1. Навчальний посібник із дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини». Полтава: ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка, 2019. 217 с.
2. Економіка праці і соціально-трудові відносини: методичний посібник для проведення семінарських та практичних занять / Укл.: З.І. Кобеля, С.І. Тодорюк, Л.Д. Водянка, Н.В.Філіпчук. Чернівці: Рута, 2019. 80 с.
3. Економіка і нормування праці: Посібник для самостійного вивчення предмета / Укладач Рінкман В.І. Лозова. ЛФ ХДАДТ, 2017, 158с
4. Колот А.М. Мотивація персоналу. Підручник. Київ.2012. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/124838/>

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Закон України «Про охорону праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
2. Закон України « Про оплату праці» URL: <http://norma.org.ua/document/legislation/law17/1.php>
3. Кодекс законів про працю України URL: <http://norma.org.ua/document/legislation/law57/1.php>
4. Завіновська Г.Т. Підручник . Економіка праці. URL: <http://library.if.ua/books/8.html>